

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-158-02

Druk nr 759
Warszawa, 24 lipca 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Finansów.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

USTAWA
z dnia 2002 r.

o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Art. 1.

W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, Nr 60, poz. 700 i 703, Nr 86, poz. 958, Nr 103, poz. 1100, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1315 i 1324, z 2001 r. Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190 i Nr 125, poz. 1363 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676 i Nr 93, poz. 820) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 12:

a) w ust.1:

- pkt 4 otrzymuje brzmienie:

“4) wartość:

- a) zwróconych wierzytelności, które uprzednio, zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 25 lub 43, zostały odpisane jako nieściągalne lub umorzone i zaliczone do kosztów uzyskania przychodów albo
- b) rozwiązanych lub w inny sposób wykorzystanych rezerw uprzednio zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów, zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 26 lit. a)”,

- pkt 6 otrzymuje brzmienie:

“6) w bankach – kwota stanowiąca równowartość:

- a) rezerwy na ryzyko ogólne, utworzonej zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665) rozwiązanej lub wykorzystanej w inny sposób,
- b) zmniejszenia stanu rezerw, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 26 lit. b)-f)”,

b) w ust. 4:

- pkt 8 otrzymuje brzmienie:

“8) kwoty stanowiące równowartość umorzonych zobowiązań, w tym także z tytułu pożyczek (kredytów), jeżeli umorzenie zobowiązań jest związane z:

- a) bankowym postępowaniem ugodowym w rozumieniu przepisów o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków lub
- b) postępowaniem układowym w rozumieniu przepisów o postępowaniu układowym, lub
- c) realizacją programu restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami”,

- dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

“14) w bankach - wartość wierzytelności z tytułu kredytów (pożyczek) udzielonych przedsiębiorcom realizującym program restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami, na które utworzono rezerwy zaliczone uprzednio do kosztów

uzyskania przychodów, zamienionych na akcje (udziały) restrukturyzowanych przedsiębiorstw”;

2) w art. 16:

a) w ust. 1:

- pkt 26 otrzymuje brzmienie:

“26) rezerw tworzonych na pokrycie wierzytelności, których nieściągalność została uprawdopodobniona, z wyjątkiem tych rezerw utworzonych na pokrycie:

a) wierzytelności, które uprzednio, na podstawie art. 12 ust. 3, zostały zarachowane jako przychody należne,

b) w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w pkt 25 lit. b):

- wymagalnych a nieściągalnych kredytów (pożyczek),

- kredytów (pożyczek) zakwalifikowanych do kategorii straconych, udzielonych przedsiębiorcom realizującym program restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami,

c) wymagalnych a nieściągalnych należności z tytułu udzielonych przez bank po dniu 1 stycznia 1997 r. gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów i pożyczek,

d) zakwalifikowanych do kategorii straconych należności z tytułu udzielonych przez bank po dniu 1 stycznia 1997r. gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów i pożyczek, udzielonych przedsiębiorcom realizującym program restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami,

e) 25% kwoty kredytów (pożyczek) zakwalifikowanych do kategorii wątpliwych oraz 25% zakwalifikowanych do kategorii wątpliwych należności z tytułu gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów i pożyczek - udzielonych przez bank, po dniu 1 stycznia 1997 r.,

f) 50% kwoty kredytów (pożyczek) zakwalifikowanych do kategorii wątpliwych oraz 50% zakwalifikowanych do kategorii wątpliwych należności z tytułu gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów i pożyczek - udzielonych przez bank przedsiębiorcom realizującym program restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami”;

- pkt 43 otrzymuje brzmienie:

“43) umorzonych kredytów (pożyczek) bankowych, jeżeli ich umorzenie nie jest związane z:

a) bankowym postępowaniem ugodowym w rozumieniu przepisów o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, lub

b) postępowaniem układowym w rozumieniu przepisów o postępowaniu układowym, lub

c) realizacją programu restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami,”

b) w ust. 2a w pkt 2 zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:

“w przypadku określonym w ust. 1 pkt 26 lit. b), tiret pierwsze, lit. c) oraz lit. e), jeżeli:”;

c) w ust. 2b w zdaniu wstępnym wyrazy “pkt 26” zastępuje się wyrazami “pkt 26 lit. a)”;

d) po ust. 2b dodaje się ust. 2c – 2e w brzmieniu:

“2c. Wierzytelności objęte rezerwami z tytułu kredytów (pożyczek) i udzielonych przez bank gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów i pożyczek, wymienionych w ust. 1 pkt 26 lit. b) - f) pomniejsza się, z zastrzeżeniem ust. 2d, o wartość:

- 1) gwarancji lub poręczeń Skarbu Państwa, Narodowego Banku Polskiego lub Bankowego Funduszu Gwarancyjnego,
- 2) gwarancji lub poręczeń banku centralnego lub rządu kraju będącego członkiem OECD,
- 3) gwarancji lub poręczeń banku mającego siedzibę w kraju będącym członkiem OECD, w przypadku gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw,
- 4) gwarancji lub poręczeń państwowej osoby prawnej, z wyłączeniem banków i zakładów ubezpieczeń, uprawnionej na podstawie odrębnych przepisów do ich udzielania w ramach realizacji powierzonych jej zadań państwowych, w przypadku gdy w budżecie państwa określono źródła sfinansowania ewentualnych zobowiązań,
- 5) przelewu wierzytelności z akredytywy zabezpieczającej (akredytywa typu stand-by) otwartej lub potwierdzonej przez bank kraju będącego członkiem OECD, w przypadku gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw,
- 6) umowy ubezpieczenia eksportowego lub gwarancji ubezpieczeniowej Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., zawartej lub udzielonej na podstawie przepisów o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, dla określonej umowy kredytowej lub zobowiązania pozabilansowego - do 100% sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerwy celowej jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją,
- 7) gwarancji lub poręczeń Banku Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych wydanych na podstawie przepisów o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne,
- 8) gwarancji lub poręczeń jednostki samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej (gmin, powiatów i województw) o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, przy czym uwzględniana kwota zabezpieczenia powinna wynikać z uchwały właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego w sprawie ustalania maksymalnej wysokości pożyczek, gwarancji i poręczeń udzielanych przez zarząd w roku budżetowym,
- 9) wpłaty określonej kwoty w złotych lub w innej walucie wymiennej na rachunek banku, który zobowiąże się, że zwróci tę kwotę po uzyskaniu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, do wysokości tej kwoty, przy czym przeliczenia na złote należy dokonać według kursu średniego ustalonego przez Narodowy Bank Polski na dzień dokonywania klasyfikacji,
- 10) zastawu rejestrowego na wierzytelności z rachunku lokaty złożonej w banku:
 - a) posiadającym ekspozycję kredytową lub
 - b) mającym siedzibę w kraju będącym członkiem OECD, w przypadku gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw- wraz z oświadczeniem o blokadzie lokaty oraz pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty,
- 11) przeniesienia na bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności:
 - a) papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,

- b) papierów wartościowych emitowanych przez banki centralne lub rządy krajów będących członkiem OECD,
 - c) bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki - według ich wartości godziwej,
- 12) zastawu rejestrowego na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 11, według ich wartości godziwej,
 - 13) hipoteki powstałej na:
 - a) nieruchomości,
 - b) użytkowaniu wieczystym,
 - c) własnościowym spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego,
 - d) spółdzielczym prawie do lokalu użytkowego,
 - e) prawie do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej,
 - f) prawie do lokalu mieszkalnego w domu budowanym przez spółdzielnię mieszkaniową w celu przeniesienia jej własności na członka,
 - 14) gwarancji lub poręczeń podmiotu o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, jeżeli łączna kwota gwarancji i poręczeń udzielonych przez gwaranta (poręczyciela) jednemu kredytobiorcy nie przekracza 15% aktywów netto tego gwaranta (poręczyciela), pomniejszonych o należne, lecz niewniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych spółek akcyjnych i spółdzielni,
 - 15) przeniesienia na bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności rzeczy ruchomej, na warunkach określonych przez strony w umowie,
 - 16) przeniesienia na bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych, niewymienionych w pkt 11, będących w obrocie giełdowym w krajach będących członkiem OECD,
 - 17) hipoteki morskiej na statku morskim wpisanym do rejestru okrętowego,
 - 18) zastawu na statku powietrznym wpisanym do rejestru państwowego statków powietrznych,
 - 19) zastawu rejestrowego na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 11,
 - 20) zastawu rejestrowego na rzeczy ruchomej,
 - 21) przelewu wierzytelności z rachunku lokaty założonej w banku innym niż bank posiadający należność lub udzielonego zobowiązania pozabilansowego, wraz z oświadczeniem o blokadzie lokaty oraz pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty,
 - 22) oświadczenia patronackiego podmiotu o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, zawierającego zobowiązanie wystawcy do podjęcia działań wobec dłużnika, mających na celu utrzymanie terminowej obsługi ekspozycji kredytowej banku oraz utrzymanie niebudzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, pod warunkiem że:
 - a) treść oświadczenia zapewnia możliwość dochodzenia wobec wystawcy roszczeń w przypadku konieczności utworzenia rezerwy celowej,
 - b) bank posiada opinię prawną dotyczącą skuteczności dochodzenia ewentualnych roszczeń wobec wystawcy oświadczenia,
 - c) zobowiązanie ciążące na wystawcy oświadczenia jest ujęte w jego księgach,

- d) łączna kwota oświadczeń patronackich, gwarancji i poręczeń udzielonych przez wystawcę jednemu kredytobiorcy nie przekracza 15% aktywów netto tego wystawcy, pomniejszonych o należne, lecz niewniesione, wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych spółek akcyjnych i spółdzielni.
- 2d. Przepisy ust. 2c stosuje się w takim zakresie, w jakim bank pomniejszy podstawę tworzenia rezerw zaliczanych do kosztów banku na podstawie przepisów o rachunkowości, o wartość zabezpieczeń wymienionych w tych przepisach.
- 2e. Za ekspozycje kredytowe, o których mowa w ust. 2c pkt 10 lit. a) oraz pkt 22 rozumie się:
 - a) należności, z wyłączeniem odsetek, także skapitalizowanych,
 - b) udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym i gwarancyjnym.”,
- e) w ust. 3 wyrazy “lit. b)-d)” zastępuje się wyrazami “lit. b)-f)”,
- f) po ust. 3b dodaje się ust. 3c - 3f w brzmieniu:
 - “3c. Przepisów ust. 1 pkt 26 lit. b) - f) nie stosuje się w przypadku rezerw utworzonych na pokrycie kredytów (pożyczek), gwarancji (poręczeń) wymienionych w ust. 1 pkt 26 lit. b) - f), które zostały udzielone z naruszeniem prawa, przy czym naruszenie to powinno być stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu.
 - 3d. Przepis art. 16 ust. 1 pkt 43 ma zastosowanie do banków uczestniczących w realizacji programu restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami, pod warunkiem przeznaczenia i wydatkowania równowartości 100% kwoty wierzytelności podlegającej umorzeniu na uruchomienie kredytów (pożyczek) dla przedsiębiorców objętych tym programem.
 - 3e. Przepisu ust. 2a pkt 2 nie stosują banki uczestniczące w programie restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami, w zakresie rezerw na wierzytelności z tytułu zakwalifikowanych do straconych kredytów (pożyczek) oraz wierzytelności z tytułu gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów (pożyczek) - udzielonych przez bank.
 - 3f. W przypadku zakwalifikowania kredytów (pożyczek) oraz gwarancji (poręczeń) spłaty kredytów i pożyczek udzielonych przez bank, z zastrzeżeniem ust. 1 pkt 26 lit. b) tiret drugie i lit. d), do kategorii straconych, a których nieściągalność nie została uprawdopodobniona, za koszty uzyskania przychodów uważa się wysokość rezerwy ustalonej zgodnie z ust. 1 pkt 26 lit. e).”;
- 3) w art. 18 w ust. 1 dodaje się pkt 6 w brzmieniu:
 - “6) w bankach – 20% kwoty kredytów (pożyczek) umorzonych w związku z realizacją programu restrukturyzacji zgodnie z odrębnymi ustawami, zakwalifikowanych do straconych kredytów (pożyczek) i zaliczonych do kosztów uzyskania przychodów”.

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

Uzasadnienie do projektu zmian ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Charakterystyka sytuacji gospodarczej przedsiębiorstw w kraju w 2001 r.

Wzrost gospodarczy, wynoszący w I kwartale 2001 r. jeszcze 2,3%, w II i III kwartale uległ spowolnieniu do ok. 0,9%, a w IV kwartale do około 0,2%. Według szacunków produkt krajowy brutto wzrósł w skali roku o 1,0% (o 4% w 2000 r.). Podstawowe wskaźniki ekonomiczne uzyskane w 2001 r. przez podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób są gorsze od uzyskanych w 2000 r. Wskaźnik poziomu kosztów wyniósł 99,3% wobec 98,1% w 2000 r., wskaźnik rentowności obrotu brutto wyniósł 0,7% wobec odpowiednio 1,9% w roku poprzednim, a wskaźnik rentowności netto minus 0,3%, wobec odpowiednio plus 0,7% w 2000 r. Wynik finansowy brutto osiągnięty przez podmioty gospodarcze w 2001 r. wyniósł 6,4 mld zł. W 2000 r. wielkość ta wynosiła 18,4 mld zł. Obligatoryjne obciążenia wyniku wynosiły 8,9 mld zł (w tym podatek dochodowy 8,2 mld zł) i o 40,1% przekraczały kwotę salda wyniku finansowego brutto, wobec odpowiednio 12,2 mld zł w 2000 r. (w tym podatek dochodowy 11,3 mld zł). Wynik finansowy netto w 2001 r. wyniósł minus 2,6 mld zł wobec odpowiednio 6,2 mld zł w 2000 r.

Ogólne pogorszenie wyników ekonomicznych podmiotów gospodarczych wpłynęło na obniżenie ich kondycji gospodarczej, znaczne ograniczenie zdolności akumulacyjnych i rozwojowych.

Wysoki poziom zadłużenia sektora przedsiębiorstw, stanowiący 41% rocznych przychodów, powoduje obniżenie płynności finansowej i ograniczenie bieżącej działalności gospodarczej, a także zdolności rozwojowych. Maleje zainteresowanie podmiotów w pozyskiwaniu kredytów bankowych zwłaszcza długoterminowych. Tempo wzrostu udzielonych przez banki kredytów dla sektora przedsiębiorstw w 2001 r. było znacznie niższe niż w latach poprzednich.

Zadłużenie przedsiębiorstw w bankach z tytułu kredytów długo i krótkoterminowych zwiększyło się o 0,9% wobec wzrostu o 11,6% w 2000 r. Wzrost kredytów był niższy o 8,8 pkt niż zobowiązań (o 9,7%). W zadłużeniu bankowym przeważały kredyty długoterminowe, będące znaczącym źródłem finansowania restrukturyzacji sektora.

Wysoki poziom zadłużenia krótkoterminowego przy niskim stanie własnych środków obrotowych stanowił o niskiej płynności finansowej przedsiębiorstw. Wskaźniki określające płynność finansową, w ostatnich latach, kształtowały się znacznie poniżej minimalnych standardów.

Trudna sytuacja finansowa znacznej części przedsiębiorstw spowodowała pogorszenie jakości portfela kredytowego banków komercyjnych. Udział należności zagrożonych w zadłużeniu sektora niefinansowego zwiększył się w 2001 r. o 2,8 pkt proc. (o 1,8 pkt proc. przed rokiem) do 18,3%, o 3,0 pkt. proc w należnościach od podmiotów gospodarczych (do 20,9%). Pogorszenie jakości było m.in. rezultatem przyrostu o 35,6% liczby kredytobiorców korporacyjnych, którzy utracili zdolność do obsługi zadłużenia. Niekorzystnej zmianie uległa

również struktura należności zagrożonych na skutek przyrostu (o 58,7% należności sklasyfikowanych jako stracone, na które tworzy się rezerwy odpowiadające całej kwocie należności niepokrytej zabezpieczeniami. Wpłynęło to na dynamikę (136,3%) rezerw celowych na należności zagrożone.

Wymienione powyżej czynniki odnoszą się szczególnie do restrukturyzowanych sektorów gospodarki.

W związku z powyższym, pilnym i niezbędnym stało się podjęcie działań zmierzających z jednej strony do pomocy bankom w sanacji portfela kredytowego z należności zagrożonych, które od dłuższego czasu zalegają w bilansach banków, a z drugiej strony pomocy dla branż szczególnie zagrożonych, a ważnych z punktu widzenia gospodarki narodowej.

Stan obecny dotyczący zasad tworzenia rezerw celowych w bankach na należności zagrożone w sensie podatkowym

Zgodnie z art. 16 ust. 2a ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych nieściągalność wierzytelności uznaje się za uprawdopodobnioną:

- 1) w przypadku określonym w ust. 1 pkt 26 lit. a), w szczególności jeżeli:
 - a) dłużnik zmarł, został wykreślony z ewidencji działalności gospodarczej, postawiony w stan likwidacji lub została ogłoszona jego upadłość, albo
 - b) na wniosek dłużnika wszczęte zostało postępowanie ugodowe w rozumieniu przepisów o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków albo postępowanie układowe w rozumieniu przepisów o postępowaniu układowym, albo
 - c) wierzytelność została potwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu i skierowana na drogę postępowania egzekucyjnego, albo
 - d) wierzytelność jest kwestionowana przez dłużnika na drodze powództwa sądowego,
- 2) w przypadku określonym w ust. 1 pkt 26 lit. b) i c), jeżeli:
 - a) spełniony jest warunek określony w pkt 1 lit. a) albo lit. b), lub
 - b) opóźnienie w spłacie kapitału kredytu (pożyczki) lub odsetek przekracza 6 miesięcy, a ponadto:
 - spełniony jest warunek określony w pkt 1 lit. d) albo
 - wierzytelność została skierowana na drogę postępowania egzekucyjnego, albo
 - miejsce pobytu dłużnika jest nieznane i nie został ujawniony jego majątek mimo podjęcia przez wierzyciela działań zmierzających do ustalenia tego miejsca i majątku.

Za koszt uzyskania przychodów w sensie podatkowym uznaje się rezerwy celowe utworzone przez bank na należności zakwalifikowane do kategorii straconych lub wątpliwych:

- wymagalnych, a nieściągalnych kredytów (pożyczek) z wyjątkiem rezerw tworzonych na pokrycie wierzytelności, których nieściągalność została uprawdopodobniona, jeśli stanowiące ich podstawę kredyty zostały udzielone z naruszeniem prawa, przy czym naruszenie to powinno być stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu (art. 16 ust 1 pkt 26 lit b ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych),
- wymagalnych, a nieściągalnych należności z tytułu udzielonych przez bank po dniu 1 stycznia 1997 r. gwarancji albo poręczeń spłaty kredytów i pożyczek, z wyjątkiem rezerw utworzonych na te stracone należności, gdy bank udzielił gwarancji albo poręczeń z naruszeniem prawa, przy czym naruszenie to powinno być stwierdzone

prawomocnym wyrokiem sądu (art. 16 ust 1 pkt 26 lit c ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych),

- 25% kwoty wątpliwych kredytów (pożyczek) oraz 25% kwoty “wątpliwych” należności z tytułu gwarancji albo poręczeń spłaty kredytów i pożyczek - udzielonych przez bank po dniu 1 stycznia 1997 r., z wyjątkiem rezerw tworzonych na pokrycie tych kredytów (pożyczek) lub gwarancji albo poręczeń, które zostały udzielone z naruszeniem prawa (art. 16 ust 1 pkt 26 lit d ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych).

Zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych powyższe przepisy, czyli art. 16 ust. 1 pkt 26 lit. b-d dotyczą rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, utworzonych zgodnie z **przepisami prawa bankowego i przepisami o rachunkowości**. De facto więc wyżej wymienione rezerwy są kosztem uzyskania przychodów, gdy zostały utworzone zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów (a wcześniej odpowiednimi uchwałami Komisji Nadzoru Bankowego).

Generalnie więc za koszt uzyskania przychodów w sensie podatkowym uznaje się:

- 100% rezerw utworzonych na wymagalne, a nieściągalne (i uprawdopodobnione) kredyty lub należności z tytułu udzielonych przez bank gwarancji i poręczeń zakwalifikowanych do kategorii “stracone”, pod warunkiem, że nieściągalność została uprawdopodobniona zgodnie z przepisami podatkowymi,
- 25% rezerw utworzonych na kredyty i należności z tytułu gwarancji (należności “wątpliwe”), co oznacza, że 12,5% tych należności można uznać za koszt uzyskania przychodów.

Zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów podstawę tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi (czyli praktycznie pozostałą do spłaty część kredytu, zakwalifikowanymi do kategorii "pod obserwacją" lub grupy "zagrożone" można pomniejszyć o wartość zabezpieczeń umożliwiających prezentację ekspozycji kredytowej jako ekspozycji kredytowej z zabezpieczonym albo ograniczonym ryzykiem. Z powyższego zapisu wynika więc, że bank nie ma obowiązku (przymusu) pomniejszenia podstawy do tworzenia rezerw, jednak banki z reguły to czynią, mając na uwadze swoje wyniki finansowe. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 16 ust. 2b rezerwy na wierzytelności, uznawane za koszt uzyskania przychodów zgodnie z ust. 1 pkt 26 (czyli rezerwy celowe tworzone przez banki na należności stracone lub wątpliwe), nie mogą przekraczać kwoty tych wierzytelności pomniejszonej o wartość zobowiązań dotyczących należności objętych rezerwą.

Praktycznie więc przepisy podatkowe nakładają przymus pomniejszenia podstawy do tworzenia rezerw celowych o zabezpieczenia, ale w ograniczonym zakresie.

Katalog zabezpieczeń jest znacznie bardziej rozbudowany w rozporządzeniu Ministra Finansów, a niektóre jak się wydaje, bardzo mocne zabezpieczenia nie znajdują swoich odpowiedników w przepisach podatkowych (np. gwarancje lub poręczenia Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, jednostek samorządu terytorialnego o dobrej kondycji finansowej, Banku Gospodarstwa Krajowego ze środków ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych, gwarancje Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych).

Zatem ekspozycja kredytowa banku, na którą jest tworzona rezerwa zaliczana do kosztów uzyskania przychodów w sensie podatkowym musi być pomniejszona o pozycje zabezpieczeń wymienione w art. 16 ust. 2b ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, natomiast

zabezpieczenia określone w rozporządzeniu Ministra Finansów inne niż wymienione w art. 16 ust. 2b odnosić się będą wyłącznie do celów bilansowych.

Propozycje nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych – rozwiązania systemowe

W związku z powyższymi wyjaśnieniami projektodawca zaproponował dwa poniższe rozwiązania systemowe:

- Rozszerzenie katalogu podatkowego analogicznego do katalogu bilansowego oraz dokonywania pomniejszeń podstawy tworzenia rezerw w sensie podatkowym - zgodnie z faktycznie dokonanymi pomniejszeniami bilansowymi.
- W przypadku przeklasyfikowania należności z kategorii “wątliwych” do kategorii “straconych”, ale nieuprawdopodobnienia nieściągalności - umożliwienie zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów podatkowych rezerw utworzonych w sensie podatkowym na część należności “wątliwych”, tj. de facto 12,5% rezerwy bilansowej.

Propozycje nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych – restrukturyzacja finansowa

Poza rozwiązaniami systemowymi projektodawca proponuje wprowadzenie odrębnych zasad tworzenia rezerw celowych uznawanych za koszty uzyskania przychodów dla kredytów oraz gwarancji i poręczeń na kredyty udzielone **podmiotom objętym programem restrukturyzacji na podstawie odrębnych ustaw**. Powyższe rozwiązania polegają na:

- Zwiększeniu z 25% do 50% podstawy kwoty “wątliwych” kredytów (pożyczek), od której tworzy się rezerwę zaliczaną do kosztów uzyskania przychodów, tj. de facto 25% rezerwy bilansowej.
- Uznaniu za koszty uzyskania przychodów wszystkich rezerw celowych utworzonych w związku z ekspozycjami kredytowymi zakwalifikowanymi do kategorii “stracone”, bez uprawdopodobnienia nieściągalności.

Powyższe działania mogłyby stanowić bodziec dla banków do aktywniejszego zaangażowania w procesy restrukturyzacji oraz umożliwiłyby bankom szybsze zaliczenie w koszty uzyskania przychodów rezerw tworzonych na należności wątpliwe lub stracone.

Banki są niezależnymi podmiotami obrotu gospodarczego i nie można im nakazać określonego niekonstytucyjnego działania, nawet w drodze ustawy. Należy zatem wprowadzić instrumenty fakultatywne (zachęcające), dzięki którym banki mogłyby aktywnie wspierać procesy restrukturyzacyjne. W związku z powyższym, projektodawca zaproponował regulację umożliwiającą odliczenie od podstawy do opodatkowania części umorzonych straconych kredytów przedsiębiorstwom objętym programem restrukturyzacyjnym. Bank umarzając kredyty udzielone restrukturyzowanym przedsiębiorstwom, już wcześniej mógłby zaliczyć utworzone na nie rezerwy w koszty uzyskania przychodów, a ponadto, poprzez zmniejszenie należności zagrożonych, uległby poprawie wizerunek portfela kredytowego banku oraz zmniejszenie kosztów związanych z utrzymywaniem rezerw. Powyższe rozwiązania będą,

zdaniem projektodawcy, skutkować możliwością nowego, większego lub ponownego zaangażowania banku w kredytowanie restrukturyzowanych przedsiębiorstw, a pośrednio - poprzez obniżenie kosztów działalności banków z tytułu utrzymywania rezerw - do obniżenia oprocentowania kredytów.

Wobec braku zainteresowania lub możliwości umorzenia kredytów udzielonych restrukturyzowanym przedsiębiorstwom przez bank, projekt zmian ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych przewiduje możliwość konwersji wierzytelności na akcje (udziały) restrukturyzowanego przedsiębiorstwa, bez konieczności zaliczania ww. konwersji przez bank do przychodów w sensie podatkowym. Zgodnie z propozycjami zmian ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oddłużone przedsiębiorstwo nie uznawałoby umorzonych kredytów za przychód w sensie podatkowym. Redukcja zadłużenia kredytowego prowadziłaby do poprawy zdolności kredytowej restrukturyzowanego przedsiębiorstwa, (czyli możliwość zaciągnięcia kredytów na rozwój), co w konsekwencji może prowadzić do zwiększenia możliwości produkcyjnych i utrzymania lub wzrostu poziomu zatrudnienia.

Korzyściami dla Skarbu Państwa przyjęcia powyżej zaproponowanych rozwiązań byłoby ograniczenie bezrobocia, zmniejszenie wypłat z Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz (docelowo w długim okresie) zwiększenie wpływów budżetowych w wyniku wzrostu produkcji oraz zwiększenia zatrudnienia.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Wpływ na wydatki i dochody sektora publicznego

Według danych na koniec lutego 2002 r. zaangażowanie banków w restrukturyzowane sektory wynosiło 9.902,3 mln zł, z czego należności normalne i pod obserwacją 6.048,8 mln zł, natomiast zagrożone – 3.853,5 mln zł. Szacunkowo struktura należności zagrożonych przedstawiała się następująco:¹

- należności poniżej standardu – 27,3%,
- należności wątpliwe – 27,5%,
- należności stracone – 45,2%.

W przypadku przyjęcia rozwiązań zaproponowanych w projekcie ww. ustawy należy wstępnie oszacować skutki budżetowe na ok. 300 mln zł ubytku dochodów w podatku dochodowym od osób prawnych. Pierwszym ubytkiem będzie zwiększenie kosztów uzyskania przychodów w związku z możliwością zakwalifikowania rezerw utworzonych na należności stracone oraz zwiększenie podstawy tworzenia rezerw na należności wątpliwe w sensie podatkowym. Ubytek dochodów budżetowym będą powodować poniższe czynniki:

1. Zwiększenie kosztów uzyskania przychodów w związku z możliwością zakwalifikowania rezerw utworzonych na należności stracone oraz zwiększenie podstawy tworzenia rezerw na należności wątpliwe w sensie podatkowym.
2. Uznawanie za koszty uzyskania przychodów umorzeń kredytów restrukturyzowanym przedsiębiorstwom.
3. Możliwość odpisu 20% umorzonego kredytu od podstawy opodatkowania.

Wejście w życie projektu ustawy skutkowałoby również korzyściami finansów publicznych poprzez ograniczenie wydatków Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz (docelowo w długim okresie) zwiększenie wpływów budżetowych w wyniku wzrostu produkcji oraz zatrudnienia.

Rynek pracy

W związku z oddłużeniem sektora restrukturyzowanych przedsiębiorstw oraz możliwością dalszego kredytowania wejście w życie powinno skutkować zahamowaniem procesu zwiększania bezrobocia ze względu na sytuację finansową związaną ze spłatą zadłużenia oraz brakiem środków na pomostowe finansowanie otrzymanych zamówień. Projektodawca nie przewiduje jednak żadnych negatywnych skutków wejścia w życie projektu ustawy w zakresie rynku pracy (wzrost liczby bezrobotnych).

Konkurencyjność wewnętrzna i zewnętrzna gospodarki

Wejście w życie projektu ustawy umożliwiłoby, poprzez poprawę sytuacji finansowej restrukturyzowanych przedsiębiorstw, poprawę konkurencyjności zarówno na rynku wewnętrznym, jak również zewnętrznym. W zakresie konkurencyjności zewnętrznej w szczególności należy zwrócić uwagę na przemysł stoczniowy, który po przeprowadzeniu restrukturyzacji oraz dopływie nowych kredytów na pomostowe finansowanie zamówień ma znaczne szanse być konkurencyjny na rynku światowym. Ponadto wejście w życie

¹ Źródło: Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego oraz obliczenia własne

zaproprowanych regulacji umożliwia sektorowi bankowemu dokonanie sanacji portfela kredytowego, co mogłoby zredukować koszty utrzymywania rezerw celowych i de facto wpłynąć na zmniejszenie oprocentowania kredytów, zwłaszcza dla sektora przedsiębiorstw.

Sytuacja i rozwój regionalny

Wejście w życie projektu ustawy nie wpływa bezpośrednio na rozwój regionalny.

Konsultacje społeczne i informacje o przedstawionych wariantach i opiniach

Projekt ustawy nie wymaga prowadzenia konsultacji społecznych.

Źródła finansowania projektowanych rozwiązań

Przyjęte w projekcie ustawy rozwiązania nie wymagają bezpośrednio zaangażowania i zwiększenia wydatków ze środków publicznych.

SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH

Prof. dr hab. Danuta Hübner
Sokr. Min. DH/23¹⁹ /2002/DPE/ar

Warszawa, 24 LIPCA

2002 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (DZ. U. Nr 106 poz. 49), przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonymi projektem ustawy (pismo nr RM-10-158-02; Nowy Tekst), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Grzegorz Kołodko
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Finansów

Z up. Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej
PODSEKRETARZ STANU

Jarosław Pietras

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 24 lipca 2002 r.

Cena 0,40 zł + 22% VAT

